List 2. **NOVICE** Tečaj XXX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. januarija 1872.

Obseg: O debeljenji ali pitanji naše živine. — Kteri les je boljši za kurjavo? — Za hišne potrebe marsikaj. — Zdravniške stvarí. — Gospodarske starice, marsikomu novice. — Ozir po svetu. — Renan o slovenstvu in nemštvu. — Jugoslavensko slovstvo. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvarí.

O debeljenji ali pitanji naše živine.

Za pitanje so razne živali: goveda, svinje, ovce, koze in perutnina.

Vse te pa so dobre za pitanje le takrat, če so zdrave; bolne se ali ne vpitajo ali pa slabo in v škodo gospodarju. Boljše so za pitanje rezane živali od nerezanih moškega in ženskega spôla, posebno svinje; ker rezane živali dajo ne le več mastí, ampak boljše mesó. Živali srednje starosti so boljše od mladih in starih, dasiravno se tudi mlade in stare vpitati dajo.

Toraj če se živali za pitanje kupujejo, naj se na vse to gleda, in naj se ne kupijo zelo shujšane, če niso zastradane, in tudi take ne, od kterih gré zelo mehko blato, ker take niso zdrave; ampak naj se brez skrbí kupijo vesele, če tudi shujšane živali, kterim se po rebrih koža rada premika, ktere rade jedó in so pohlevne; take se rade vpitajo.

Pita se pa tako, da taka žival dobiva zdaj več in boljšega živeža od navadnega stanú, da ne le več mastí naredí, ampak tudi boljše mesó dá. V navadnem stanu se jej daje toliko živeža, da se jej nadomesti, kar po polti in po druzih potih zgubí.

Pri pitanji pa ni, da bi se le nadomestovalo, kar se zgubí, ampak se mora tudi več nakladati. To se zgodí, če se živali tak živež daje, kakoršnega posebno rada jé; vendar ne zmiraj enega, da se jej ne pristudi, ampak zaporedoma kaj druzega, kar jej dobro hasne. Kakor namreč človek tacih jedí, ktere so mu posebno všeč, več sné, kakor ravno potrebuje, in se človek tako tudi vdebeli tako tudi žival. Sol posebno pomaga radojednost obuditi in tudi surove in ne zelo prijetne jedí prijetne narediti. Toraj je pri pitanji sol zelo koristna in pomaga žival prej vpitati, ker žival, kakor je znano, sol grozno ljubi in jej dobro hasne. Vsak vé, postavimo, kako goveja živina, ovce in koze sol ljubijo, in kako dobro jim storí. Tudi naj se pustí živali čas, da dano pičo želodec povžije, predno se druga dá, in naj se na enkrat preveč ne daje, da bi se jej priskutilo, ostalo in spridilo. V drugič dati, kar je bilo že dano, ne gré. Tudi je umno, izprvega slabše dajati, pa vendar več, potem pa čedalje boljše.

Če vprašaš, kolikokrat naj se jej na dan dá, rečem: da petkrat je dosti od časa do časa; med tem pa naj počiva, in kar je moč, naj se od nje odvrne ves nepokoj in še svitloba, da je malo v tèmi, in naj ima mehko posteljo, počejen hlev in gorkoto, tega vsega zdaj sosebno potrebuje, da se dobro počuti.

Da je piča v rejo dobra, da se lože v život in mast izdeluje, naj se zdrobí, zreže in skuha, da bo bolj tečna. Zrnje pa naj se na debelo zmelje, sicer celó malo redí in je zguba. Do zadnjega repe dajati, ima mesó duh in pokus po njej, toraj raji kaj druzega in repo prej. Tako tudi lanéni kravajci itd.

Če pa zdaj še od mnozih živali od vsake posebe hočemo govoriti, se pita goveja živina: a) tele od maternega mleka, ki je v 4, 5 tednih dosti debelo; b) odrasla goveda najprej bolj po majhnem, z dobrim senom in rezanico, in v poparjeni rezanici repa, pesa, korenje; potlej pa čedalje več dobre klaje, potresene s surovim ali pa kuhanim, nekoliko osoljenim korenstvom, zmešanim z oblodo na debelo zmletega žita, koruze ali rží itd, kar vse dobro redí. Ko je že zelo debela, malo jé.

Svinje se pitajo od začetka z repo in dobrimi pomijami, bolj redko, potlej čedalje gostejše, vmes kuhano ali surovo in tanko zrezano peso, korenjem, krompirjem in dobro oblodo. Malokdaj se svinje v žiru dosti vpitajo. Bukvica ali žir dá bolj redko, želod tršo mast.

Ovce pa in kozé se zunaj na dobri paši najbolj vpitajo.

Kuretina zaprta v nizkem kurniku, ko se jej ali dovolj zrna in vode dá, ali pa se va-njo posili, kedar je želodec prazen, se brž dobro vpita.

Nektere pitance pitajo na pol, druge popolnoma. Na pol vpitane živali niso za mast, ampak za meso; popolnoma vpitane pa so bolj za mast, posebno svinje. Mlada živina in prasci se bolj na pol vpitajo, ker se to prej dodela in bolj splača. Prvi čas pitanja si pri dobri piči take živali najbolj pomagajo, najbolj debelé; toraj naj se takim kmalu od začetka toliko dobre klaje dá, kolikor jo prenašati morejo, več od navadne, pa ne preveč.

Kako dolgo naj pitanje trpí, se na tanko ne dá povedati. Če se dobro pita, trpí manj; če pa slabše, dalje. Če več dobre klaje zavžije, brž je žival gotova in godna; če pa manj trpí pitanje, dalje. Tako, na pr. velik vol se vpita v 13—15 tednih, če se mu, postavimo, vsaki dan 20 funtov dobre mrve, 4 funte ržene, ječmenove ali koruzne debele moke in $^1/_4$ unče solí dá. Če se mu pa le 18 funtov mrve, 2 funta moke in $^1/_8$ unče solí dá, trpí pitanje čez 20 tednov. Pri svinjah ravno tako. Treba je gledati na velikost živali in pa na tečnost klaje. Kuretina se v 6, 7 tednih vpita, če se po sili pita. Na pol-pitanje trpí, če se dobro pita, po 6 do 8 tednov pri govedi in svinjah; popolnoma pitanje blizo trikrat toliko.

Živali pa se mora le toliko dajati, kolikor vsaka

prenašati zamore. Zapita se, če se jej toliko dá, da zbolí in da se pitanje pokazí.

Umno pitanje naj sploh tako dolgo trpí, dokler se splača.

Kteri les je boljši za kurjavo?

Kdor ima gozd, temu je treba vedeti, kakošne vrednosti da je njegov les za kteri koli namen. Kakor se dandanes skoro še v vsakem oziru brez načrta — brez pravega načrta! — kmetuje, taka je tudi v gozdarskem oziru.

Ker mi ni namen, da bi popisaval vrednosti lesú v različnih panogah ter dokazoval, da je kak les za to rabo morda izvrsten, a za drugo slab, naj rečem le kaj malega o prednosti raznih drv za kurjavo.

Pri prodajanji lesá za kurjavo lastnik ali kdorkoli večkrat ne obrača pozornosti na to, je li ta ali óni boljši za kurjavo. Pa tudi kupovalec je mnogokrat tak mož.

Da bi se pa niti óni ne zaprodal, niti ta ne opeharil, zato v tem oziru predstavljam čestitim bralcem veljavo lesa za kurjavo navadnega drevja v tej-le vrsti, v kterej pripisujem

bukvi	številko	100	akaciji	številko	79
gabru	„	100	mecesnu	„	73
jesenu	„	100	jelki	„	69
javoru	„	100	lipi	„	68
brsti	„	90	trepetliki	„	61
brezi	„	85	jelši	„	52
hrastu	„	84	jagnedu, topoli in vrbi		50
boru	„	83			

„Gosp. List“.

Za hišne potrebe marsikaj.

* Da bi pri beležu zid v izbah hudo ne močil. — Na to vprašanje, ki nam je došlo iz Vr., lahko odgovorimo s tem, da cement ali tako imenovano hidravlično apno je potrjeno sredstvo zoper močo zidú. Kako se ravná s tem, ne bodemo obširnejše razlagali, ker vsak pravi zidarski mojster vé, kako to storiti. — Če pa cement ne pomaga vselej, takrat so vzroki mokrih zidov taki, da se mokrota drugače ne odpravi, če se ne napravi čisto novo zidovje. Kjer se s kamenjem zida namesti z opeko (ceglom), ondi zid zmirom rad moči. Vendar tudi pri takem zidovji pomaga večkrat cement, če se ž njim obrajha celo zidovje.

* Da se odstrani smrad iz sobe (izbe) na novo izmalane, naj se storí tako-le: Vzemi dve skedeljici, vlij v vsako do 4 lote hudičevega olja (vitriolöhl) in postavi ju v sobo, ki si jo zaprl. Morebiti še v eni noči popije hudičevo olje škodljivi smrad iz sobe.

* Dober kruh iz sladkih jabelk — se speče tako-le: Olupljena jabelka zribaj (razmrvi) na ribežnu, na kterem se riba testó. Na 2 funta takega jabelčnega mrveža vzemi 3 funte moke, dodaj malo vode, pa dobro zamesi testó. — Tak kruh je prav tečen in sladak, dolgo se drží, ne splesni in ne postane trd.

Zdravniške stvari.

Jezih (ocet) greje človeka, pa odpravi zeblino.

Hud mraz je človeku nevaren, da zmrzne ves in umrje ali vsaj da ozebe. To vé vsak.

Al žalibog, da je mnogo tacih ljudí, ki ne vedó prave pomočí zoper tako nevarnost ali da celó rabijo ravno nasprotne rečí. Zato marsikdo, ki gré pozimi na dolgo pot ali se pelje, popije kozarec žganja, pa gré od doma, misleč, da bode zdaj lahko mraz prestal, ker je res, da popito žganje na prvi hip človeka ugreje. Al temu ni tako. Žganje bode kmalu jenjalo ga greti in lahko tak človek pride v nevarnost, da zmrzne, kajti žganje medpotoma izhlapí in mraz potem človeka še bolj prevzame.

Najbolje je, da popotni človek vzame seboj bočico (flaško) dobrega vinskega jeziha, pa ga malo srkne, kedar mu je mraz. Kmalu bode čutil po vsem životu prijetno toploto, in to dalj časa. Tako se obvaruješ najhuji zimi.

Vrh tega je pa vinski jezih dobro zdravilo za ozeblino, ako se ozeblina večkrat tare (riba) s cunjico v vinski jezih namočeno, ali pa, ako se s tako namočeno cunjico oveže ozeblina. „Puč. Prij.“

Gospodarske staríce, marsikomu novice.

Najviša starost nekterih dreves.

Angležž M. Tandon je po mnogostranskih skušnjah sestavil starost nekterih dreves tako-le:

Najstareje palme, ki so znane, so stare 200 do 300 let, brst (ulme) 355, ciprese 388, bršlin (Epheu) 488, javor (Ahorn) 516, mecesen (Lerche) 576, kostanj 626, limone 646, platan 720, cedra 800, oreh 900, lipa 1076, jelka 1200, hrast 1400, oljka 2000, tisa (Erle) 2880, mamut v Kaliforniji po pozvedbah Mielkovih 5000 (to drevó je v premirji 37 čevljev debelo, 450 pa visoko), zmajavec (Drachenbaum) pa celó 6000 let. Najstareji zmajavec je stal na otoku Tenerifa; ko ga je Humbold leta 1799. meril, je obsegal pri korenini debla 74 čevljev; 2. januarija 1868. leta ga je podrl silni vihar.

Ozir po svetu.

Glad (lakota) v Banatu.

V Banatu, ki je navadno razen Rusije, največa žitnica na svetu, je letos lakota zarad slabe letine! — Zarad tega je poslanec Babesin v peštanskem zboru prašal magjarske ministre: kaj mislijo storiti, da se odvrne nadloga? — „Po toči je prepozno zvoniti“ — pravi starodavni pregovor. To je — prebivalci Banata ne poznajo druzega, nego da na rodovitno svojo zemljo sejejo samo žito, — druzega ne poznajo ondašnji kmetje in tudi nobene obrtnije ne. Ako pride potem čez žito slaba letina — podzlo gré vse!

Vzdrževanje stoječe vojske po svetu.

Vlado stane (koštá) en prostak (gmajnar) čez leto in dan na Angleškem 1000 gold., na Rusovskem 481 gold., na Francoskem 469 gold. 86 krajc., v Nemčiji 405 gold., na Turškem 369 gold. 70 kr., v Italiji 367 gold. 43 kr., v Avstriji 288 gold. 70 kr., v Švajci 115 gold. Ravno narobe pa je, kar se tiče častnikov (oficirjev); kjer ima prostak manj plačila, tam ga ima častnik več. Tako na Angleškem, Francoskem in Ruskem ne more najviši oficir več imeti na leto plačila kakor 10.000 gold, v Avstriji pa ga ima 12 do 14.000 gold., v Italiji 13.140 gold., turški paše pa Napoleonovi maršali pa še veliko več.

Strašni požar v Chicagu

lanskega leta je po vradnem tamošnjem razglasu, ki je unidan prišel na svitlobo, 250 ljudém vzel življenje, 98.500 ljudém stanovanje, in na premoženji naredil je 290 milijonov dolarjev škode. Svet ne pomni tako silovitega ognja.

Političnе stvari.

Renan o slovanstvu in nemštvu.

Znani Francoz Renan je na neko odprto pismo, ki ga je po časnikih razglasil znani nemški učenjak Straus slavo prepevaje Nemcem, odgovoril tudi z odprtim pismom 16. sept. l. l., v kterem mu dokazuje nevarno in pogubno pot prenapete nemške politike nasproti Slovanom. Po „Südslav. Corresp.“ posnamemo nekoliko vrstic iz tega zanimivega pisma, ktero kaže, kako prevdarni Francoz sodi o pretirani nemški politiki. Tako-le piše med drugim:

„Nikar ne verjemite, da vi Nemci ste pomote bolj varni nego drugi. Poslednje leto so Vaši časniki res več vedeli kakor naši, al prav tako strastni, nemoralični in slepi so Vaši bili kakor naši. Oni ne vidijo strmečih gorá pred seboj — oni ne vidijo čedalje večega nasprotstva slovanske zavesti proti nemški, in to nasprotstvo je toliko, da pelje kedaj še do grozovitega boja. Oni ne vidijo, da se Francija bode umirajoča maščevala in Nemčiji do polnega povrnila vse zlo.

Naša (francoska) politika je politika pravice narodov, Vaša politika je politika plemen (Raçen); mi mislimo, da je naša bolja. Razvrstovanje človeštva v plemena je žalovanja vredno; ono se opira na znanstveno pomoto, kajti celó malo držav je, kjer biva le eno pleme, in taka razvrstitev ne more konečno peljati do ničesa druzega, kakor da bode — kakor v živalstvu — pleme pleme pokončati hotelo.

Kako morete misliti, da Slovani Vam ne bodo prav tistega storili, kar Vi delate druzim, — Slovani, ki v vse Vaše stopinje stopajo in v vseh rečeh za Vami hodijo. Vsak pospeh nemštva je le pospeh slovanstva. Najmanjša stopinja do strogega zedinjenja Vašega je kažipot Slovanom, da se združijo tudi oni. Pogled v Avstrijo resnico mojih besed potrjuje. Čez 50 let se bodo Slovani spomnili, da ste Vi bili, kterim je imé „Slovani“ slično bilo z imenom „sklavi!“ (sužni); oni bodo sprevideli, kako dolgo let ste Vi slovansko pleme rabili za svoje namene; al Slovani so dvakrat močneji memo Vas in kakor zmaj (drakon) Apokalypse, čegar rep tretji del zvezd pobriše, bode nekega dne trume centralne Azije seboj potegnil, starodavne varovance Dschingischana in Tamerlana. Koliko veče vrednosti bi bilo, si v tacih časih varovati poziv na pamet, moraliteto in prijatelstvo načel. Mislite le na tako prihodnost, da kedaj severni in južni Slovani avstrijski, vsi slovanski narodi turškega cesarstva, ki gotovo pričakujejo osvobodenja iz turškega jarma in ki so skoz in skoz junaški vojaki, ter le voditelja potrebujejo — mislite le, da vsi ti narodi stopijo okoli ruskega velikana — kaj bode potem! In prav tako bode kakor je Macedonija postala središče Grškega, Piemont središče Italije, Prusija središče Nemčije. Naše stoletje je zmaga sužnih čez njihove gospodarje; Slovani so bili in so deloma še sužni. Takrat pa, ob dne maščevanja slovanskega, se bodemo mi bolje počutili kakor Vi, prav tako kakor so Atenci pod rimskim cesarstvom še slavonosni bili, Sparta pa je že zginila.

Varujte se narodopisja (etnografije) ali prav za prav ne obračajte ga na politiko. Imena Vindobona (Dunaj), Borbitemagus (Worms), Moguntiacum (Mainz) so gališka; mi vendar teh mest od Vas ne bodemo zahtevali; al če nekega dne pridejo Slovani, da Prusijo nazaj tirjajo, Pomorsko (Pomern), Šlezijo, Berolin — zato, ker vsa ta imena so slovanska; če isto storijo na Labi in Odri, kar ste Vi storili na Mozeli itd., kaj neki Vi k temu porečete? Narod ni to kar pleme. Mala Švica, ki tako trdno stojí, šteje 3 jezike, 3 ali 4 plemena, dve veri.

Zapomnite si dobro: v našem stoletji, v kterem mrtvi iz grobov vstajajo, utegnejo se primeriti še čudne rečí! Če se bode Nemčija preveč šopirila s svojim narodnim malikovanjem, bode čedalje bolj zgubovala moralični svoj vpliv. Če bode Nemec tako postopal kakor je zdaj začel, noben narod mu ne bode verjel druzega, kakor da hoče gospodovati vsem, in če se bode tudi kazal najmiroljubnejšega, bal se ga bode vsak narod, češ, da se le od zunaj kaže prijatel, v srcu pa je sovražnik.

Jugoslavensko slovstvo.

* *Rad jugoslavenske akademije znanosti i umetnosti. Knjiga XVII.* Poslednja ta knjiga akademije jugoslavenske obsega sledeče članke: O odnošajih medju Dubrovčani i Mletčani za ugar.-hrv. vladanja u Dubrovniku. Od S. Ljubića. — Kada i kako se preobrazi hrvatska kneževina u kraljevinu. Od dr. Fr. Račkoga. (Jako zanimiva razprava, koja nam kaže, da so hrvaški vladarji še na koncu 9. stoletja nosili naslov kneza (dux). — Sjeverna zora. Od Jos. Torbara. — Ždralovnice (Geraniaceae) pogledom na naravoslovnu vrst. Od dr. Jos. Kras. Šlosera. — Svečana sjednica: Besjeda predsjednika dr. Fr. Račkoga. Izvještaj tajnika dr. Gj. Daničića. — Književne obznane: Napredak slovinske filologije posljednjih godina III. Od dr. V. Jagića. Spomenici o Stjepanu malom. Ispisao iz mletačkog arkivâ S. Ljubić. Od dr. Fr. Račkoga. — Izvodi iz zapisnika jugoslavenske akademije znanostî i umjetnostî.

* *„Slovanski pedagog“* — se imenuje časnik, ki bode za slovansko učiteljstvo v 5 slovanskih jezicih (tedaj tudi slovenski) v Pragi izhajati začel. Napoveduje se ta list talo-le: „Skoraj vsi slavjanski narodi v Avstriji gledajo bolje na šolski napredek pri Nemcih, Francozih in druzih neslovanskih narodih, kakor pa na to, kar so sorodna plemena v šolstvu storila. Iz vednega nasledovanja tujih vzorov in posnemanja tujih navad pa prihaja kvarjenje narodnosti, izvira slabljenje vlastne dušne plodnosti in na zadnje literarna odvisnost, s ktero se narodi odvračajo s prirojenega pota, na kterem edino se morejo v svoji individualni posebnosti vspešno izobražati in razvijati. Da se šolstvo slavjanskih narodov oslobodi takega škodljivega vpliva tujih literatur, treba, da bode to, kar je eno pleme izkusilo, na hasen vsem drugim plemenom. Iz tega, da se bodo sestavki tiskali v jeziku tistega naroda, čegar šolstva se tičejo, tedaj o šolstvu in literaturi slovenski po slovenski, o hrvaški in srbski po hrvaški in srbski, o poljski po poljski, o ruski po ruski, o češki po češki itd., dobivamo razen omenjene koristi tudi to prepričanje, da bode mnogim lože naučiti se vseh teh sorodnih jezikov, kakor pa enega tujega. Da bode pa naš list mogel zadovaljati svoji nalogi, tega so nam porok vrli pedagogi vseh slavjanskih narodov, kteri so obljubili skrbeti za čast šolstva in njegove literature: za šolstvo hrvaško: Ivan Filipović, učitelj v Zagrebu, Mijat Stojanović, kotarski šolski nadzornik v Karlovcu, Vaclav Mařík, učitelj v Zagrebu, S. Cihlář, učitelj v Kraljevici v Primorji, in Bartel Francelj, učitelj realni v Varaždinu; — za šolstvo srbsko: Nikola Vukičević, profesor učiteljske škole v Somboru, Stev. D. Popović, profesor učiteljske škole v Budimu, Milan Gj. Miličević, urednik škole v Beogradu, Stevan Popović, profesor učiteljske škole v Kragujevcu; — za šolstvo dalmatinsko: Stjepan Buzolić, ravnatelj preparandije v Arbanasih kod Zadra; — za šolstvo

na Črnoj Gori: Gavro Pesić, učitelj na Cetinju; — za šolstvo slovensko: Andrej Praprotnik, ravnajoči učitelj v Ljubljani, Ivan Tomšič, učitelj v Ljubljani, F. Stegnar, šolski kotarski nadzornik v Idriji, J. Lapajne, učitelj v Ljutomeru; — za šolstvo česko: prof. Drag. Škoda, Stjepan Bačkora, ravnatelj v Pragi, Josip Švestka, ravnatelj v Karlinu, Josip Bačkora, Franjo Tesař, Martin Weinfurt, Josip Balcar, Josip Kral, učitelji v Pragi, Vaclav Kredba, urednik „Posla z Budče", i Ivan Mašek, učitelj na Smihovu.

„Slovanski pedagog" izhajal bode v zvezkih štirih pôl v osmerici za 2 meseca. Naročnina s pošiljanjem po pošti stane za celo leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr. — Naročnina naj se pošilja opravništvu na Smihovem v Pragi št. 339.

* *„Slovansky svět"* (Славянскій Міръ) se zove list, kteri bode v Pragi izhajati začel 13. dne t. m. v ruskem in českem jeziku. To bode prvi list vseslovanski, ki bode iz Ruskega tako kakor iz vseh druzih slovanskih zemelj donašal članke politične, znanstvene, umetniške in narodno-gospodarske v omenjenih dveh jezicih ter bode tako lepo priliko dajal onim, ki čitaje časnik se hočejo učiti ruski. Donašal bode tudi slovansko bibliografijo. Gêslo mu bode slovanska vzajemnost. — „Slovanski Svet" bode izhajal dvakrat na mesec v sešitkih obsegajočih 6 tiskanih pôl (120 pôl celo leto) v formatu velikih ruskih mesečnikov. Cena temu listu je 6 gld. za celo leto, 3 gld. za pol leta, 1 gld. 70 kr. za četrt leta, 60 kr. pa za mesec, en sam sešitek stane 30 kr. Naroča se v administracih „Slov. Sveta" v Pragi na Vacslavskem náměsti č. 63. Priporoča se ta zanimivi list, ki bode potoval po vseh slovanskih okrajnah, tudi za razglase (inserate).

* *„Zora", časopis za zabavo, znanost in umetnost* — se imenuje list, ki je začel izhajati v Mariboru in bode po celi pôli na svitlo hodil vsak mesec dvakrat. Lastnik mu je naš Dav. Trstenjak, vrednik pa dr. Rapoc, cena za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. Dijakom in učiteljem se prepušča za celo leto za 2 gold. 50 kr. Trstenjakovo imé na čelu tega lista nam je že poroštvo ugodne „Zore".

Dopisi.

Štajarsko 2. jan. — Prečastiti g. dr. Anton Murko, dekan v Hočjem, je včeraj po kratki bolezni umrl v 63. letu svoje starosti. Murkovo imé ostane v zgodovini slovenskega slovstva nepozabljivo, kajti on je že delal za povzdigo našega slovstva takrat, ko je le še celó malo rodoljubov bilo, ki so se zavedali Slovenije; slavna priča temu je njegov slovar in njegova slovnica slovenska. Domovini vseskozi zvesti sin je pa tudi v svojem poklicu in v vsakem druzem oziru bil spoštovan in ljubljen. Večna mu pamet!

Iz Gradca 20. dec. *Λ-ζ.* *) — 7. dne t. m. se je obhajala tù druga zanimiva svečanost tehniške slovanske družbe. Lepo število slovanskih vseučiliščinih dijakov je došlo, kazaje s tem edinost, ki veže slovanske dijake med seboj. Govoril je prvi predsednik družbe gosp. Vračan, za njim gosp. Radinović o marljivem delovanji in nadepolnem napredku te družbe; gosp. Kresnik je govoril o razvitku slovenske književnosti in o dušnem življenji slovenskega naroda, g. Turek pa o hudih bojih Čehoslovanov zoper njihove zopernike ter je dokazal potrebo vzajemnosti vseh slovanskih narodov in stavil konečno edinost kot ideal slovanskega patriotizma. Po govorih je sledila prav živahna zabava narodnega običaja. — Menda sta dopisa do „Matice slovenske" v Ljubljani in družbe „sv. Mohora" v Celovcu prva bila, ki sta od tukajšnje nadsodnije šla v slovenskem jeziku, v kterih ste te družbi naprošeni bili podučnih knjig za jetnišnice.

*) Po naključbi zakasnjeno. Vred.

Gorica 7. pros. — Naša kmetijska šola je vredjena. Obžalovati nam je, da ni tù nižega oddelka, kakor je želel naš hrabri gosp. Povše v občno korist naše dežele. Mnogo več kmečkih sinov bi se moglo vdeleževati te jako potrebne nam šole, ako bi sprejemali učence vže iz ljudske šole na to učilišče, ne pa še le, dovršivši 4 razrede srednjih šol. Skoro za same grajščinske oskrbnike ne bi žrtoval mnogo naš kmetovalec, kteremu je jasno jestvo kmečkih omérov. Da tù višega oddelka ni treba tako, kakor nižega, razvidno je vže iz tega, da ni prišlo letos toliko učencev na to šolo, da bi se bile mogle razdeliti vse štipendije (ena je ostala). Jako srečne pa se moramo imenovati, ker je na tem učilišči za profesorja in vodjo vrli naš gosp. Povše, ki je res strokovnjak v kmetijstvu. Kakor nam je znano, ima mnogo mnogo opravil v svoji službi. Vkljub vsemu temu mu njegova neutrudljivost ne pripušča, da ne bi še posebno žrtoval svojih duševnih zmožnosti za blagor goriških Slovencev. Blagovoljno je povabil kmete, da bi ga hodili poslušat vsako nedeljo dopoldne ob 10. uri v kmetijsko učilnico — brezplačno. Jako ginljivo je prvič govoril ter podučeval 24. grudna minulega leta. Tačas bilo je pričujočih samo kakih 10, prvo nedeljo po tem nas ga je poslušalo vže okoli 50, in tako bode kmalu pretesna ona učilnica za njegove nedeljske slušatelje. Njegova prelepa in prepričevalna beseda je bila celó nekemu starčeku povod te-le opombe ob razhodu: „Slišite gospod! brez zamere; vi ste pa kaj dober fajmošter. Presrčno se Vam toraj zahvaljujem in priporočam z iskreno udanostjo v imenu vseh slušateljev.

Podboršekov in Goljufov sosed.

Iz Gorice. (*V čitalnici naši*) so določene sledeče veselice: 13. in 27. januarija, 3., 10. in 12. februarija plesne zabave, 13. in 17. marca besedi z gledišćino igro, 14. aprila ples. Vse veselice se začenjajo točno ob 8. uri zvečer.

Od jadranskega brega 5. jan. — Kar je prišlo na dan vsled dogodkov v 2. seji deželnega zbora kranjskega decembra meseca 1871. l., osupnilo in užalilo je vse rodoljube. Vedelo se je sicer že davno, da je marsikaj gnjilega na Slovenskem — da ni prave edinosti niti v Ljubljani ni drugde, a navadnemu občinstvu našemu je ostala needinost zagrnjena. Kar je „nekdanji" „Narod" pred 2—3 leti o „nekdanjih" in „sedanjih" „Novicah" prinašal in marsikaj, kar je bilo tudi v druzih listih čitati, ni bilo vsem razumljivo; umeli so namerjanje onih spisov le tisti, ki so si znali še druzih pojasnil po privatni poti preskrbeti; le ti so vedeli, kam pes taco moli. Navadnim čitateljem naših domačih listov se godi, kakor vojakom prostakom po kaki vojski in bitvi. Oni ne razumejo o politiškem namenu vojne in o strategiji pa taktiki bitve nič. Vse, kar vedó pripovedovati, je kaka celó malo ali nič pomenljiva epizodica dotične bitve in še to popisujejo sè svojega nizkega osebnega stališča. Tako ima večina naših bralcev kak na videz oseben ravs in kavs v naših časnikih ali zborih in društvih za važno bitev, v tem ko je — sam na sebi — le nepomenljiva vmesna prikazen, kteri prihaja važnost le od tod, da je izjava nevidne vojske. —

Kar se sedaj v narodnem središču našem razodeva, je prevažno, in provokuje občno mnenje slovenskega naroda. Na bojišči je včasih preveč dima ali prahú ali — „megle"; kdor je tam sred zmešnjave, ne sodi vselej reči, kakor gré. Dovolite toraj, „Novice", da rečem jaz „koju" — i to sine ira et studio. Za voditeljstvo gré in za prvaštvo! Že pred nekimi leti si je nek nekranjsk rodoljub močno prizadeval, vspeti se na prvaški stol, — a spodletelo mu je; javno mnenje mu ni zdaj več kaj ugodno. Zdaj si je izbrala tista stranka, ktera hoče postati edino merodajna in ktero smo popred zvali „mladoslovensko", sedaj pa jo moramo „liberalno" imenovati, ker ona zmernišo ali starišo stranko — nasprotnikom našim na veselje — s „klerikalci". Morebiti da novi banderonoša sam ne vé, kakošni elementi se že zbirajo pod njegovo zastavo. Al bi bil glasoviti Döllinger leta 1870. mislil, da bo imel čez leto in dan take privržence, kakoršni so mu preteklo leto zaupnice podpisovali? Jaz poznam še precej razmere po vsem Slovenskem, a javno povem, da me groza spreleta, ko na neko sorto „rodoljubov" mislim, in njihovo mišljenje in neka njih dejanja prevdarjam. Razodetja na pr. v zadnjem listu „Primorca", mnogoteri javni in privatni dopisi o dogodkih v čitalnicah ali druzih društvih kažejo, žalibog! prejasno, kakošne baže ljudje se pri nas za veljavo boré in hočejo mér dajati politiki naši in gospodovati v vseh razmerah našega javnega življenja. Nemara, da tudi za tistimi, ki so v „Matico" bakljo razpora vrgli, stojé omenjene vrste možje. Po nikakem nočemo tedaj še verjeti, da se bode znani rodoljub ponašal z voditeljstvom stranke, ktera — da-si tudi ni brez poštenjakov — trpí med sabo privržencev, ki so njej in vsemu narodu na sramoto. — Za danes nočem jasneje govoriti, ker se še bojim izreči osodepolno besedo „jacta est alea". Samo to moram brezozirno povedati, da nikdar in nikoli ne bo imel slovenski narod zaupanja do mož, kterim ljublj. „Tagblatt", dopisniki v Presse-i itd. slavo pojejo! Dimmi, con chi vai, e ti dirò, chi sei.

Iz Idrije. — 12· dne decembra se je tukaj odprla brzojavna postaja (telegraf) z omejeno dnevno službo.

Iz Reke.

Umrli deklici

v Ljubljani.

V bolezni Tvoji brez nehánja
Ostál mi je spomin na-té,
Z daljine k bolni me je sanja —
Vodílo čutno me srcé:
Srcé Te burno ni ljubílo,
Al zmir je spoštoválo Té, —
Srce se moje ni motilo:
Najblažja čut spošťvanje jè.

Prelepa je ljubezen mila,
Ko srce v srce zaplamtí,
Al Ti si angelj nežen bila:
Plamtenje žarno zá-Te ní.
Ko pa prevzela Te bolezen
Resnično ah! sem žalovál
Vedeč, da údes*) tirja jezen,
Kar sem tak' srčno spoštoval.

Ti nisi b'la za to življenje,
Ti nisi bila za ta svét, —
Tje v vrta rajskega zelenje
Presájen je deviški cvet.

In tam bo cvèl, tam v večnem miru,
V nebeške rose sjájnosti,
Ko mi se tù na časnem tiru
Potíli bomo v žálosti.

Pravično ah! mi spoštovanje
Do Tebe zmirom je biló:
Duh Tvoj živí! — Ko šlo je v spanje
K pokoju večnemu teló.
Saj nismo vredni Te imeti
Navadni, zemeljski ljudjé,
Saj ni b'lo vredno, tù želeti,
Spošťvati Te — slabó srcé.

Iv. Zupanj.

*) údes = osoda, das Geschick.

Z Vrhnike 6. jan. — Na vlogo mnozih tržanov je sl. deželni odbor, kakor njegov odpis kaže, v seji 29. dec. sklenil, naj se voli v Vrhniški županiji zopet nov občinski odbor, ker je že §. 21. o. z. zoper postavni čas v občinskem zastopu. Gosp. Obreza, ki se je dozdaj res kakor smola držal županijskega stola, je menda menil, da se ga „das verrufene slovenische Volk" nikakor dotakniti ne more; še manj pa, kakor se je njegov „alter ego" širokoustno izjavil, da ga za kak občinski račun nikdo vprašati ne sme. In zdajci menda si brusi na vse kriplje ostroge, da bi jih zopet za naprej tako globoko zasadil v županijski stol naše občine. Vsaj bi drugače ne razumeli, kako na priliko da je tropica tacih ljudí, kteri za frakelj „grenkega" naredé in plešejo kakorkoli in kar kdo poželi, z velicimi težavami nakopala puhle fraze na pôlo papirja, ktero skrivaj okoli nosijo in naše občane za podpise lové ter pravijo, da ni nič res, kar so „Novice" o g. Obrezi pisale. Ti bedaki tudi kvasijo, da taki Slovenci, kteri zoper tacega gospoda župana tako pišejo, so sami puntarji, da bodo vsak čas zaprti ter da v kratkem pride posadka 2 polkov, ki bode vso Vrhniko oblegala; ravno tako bodo tudi dolg od 3000 gold., kterega je g. župan našemu trgu tako dobrotljivo prižupanil (!), plačali samo tisti, kteri se podpisati nočejo. Ko bi bil zdaj že pustni torek, ko so vsi norci odklenjeni, mislili bi, da je tako besedovanje pustna norčavost; al še pustnih maškar ni, zato le obžalujemo vse take zmotljene reveže, ki se brez vspeha, da bi škodovali nam Slovencem, ki postavo županijsko poznamo, vsedajo na one limanice, in se obrnemo le do Vas, gosp. Obreza z očitnim vprašanjem: ali po tacih ljudéh se hočete zagovarjati in po njihovih lažeh hočete dokazovati, da ni res, kar so „Novice" pisale? Mi toraj zahtevamo od Vas, ker ste županje možje javnosti, česar smo Vas velikokrat prosili, da očitno stopite pred svet in dokažete neresnico tega, kar se je kedaj v tem listu pisalo, tihotapstvo pa, dokler vživamo še svobodo tiska, pripustite malovrednim ljudém.

Iz Kranja 6. jan. — (*Zimska obleka in obutev revnim šolarjem in šolaricam*) se je danes dopoldne delila v čitalnični dvorani po primernem ogovoru gosp. šolskega ravnatelja Franca Špendal-a vpričo g. učiteljev in druge gospôde. Od dohodkov dobrodelne „besede", ki je bila novega leta dan v čitalnici, je bilo obdarovanih 20 otrok s popolno obleko in obutvo. Vrh tega pa se je naš velecenjeni rojak gosp. Val. Pleiweis, trgovec na Dunaji, tudi letos spomnil revnih svojih rojakov in je poslal obleke in perila za 18 fantov, 17 deklet in 6 revnih mestjanov. Mi tedaj danes spolnujemo le prijetno dolžnost, ako se presrčno zahvaljujemo vsem milim dobrotnikom in posebno razen zgorej imenovanemu dobrotniku g. Pleiweis-u, še g. baronu Antonu Zois-u in g. Fidelu Trpinc-u, ki sta nam z zdatno podporo prihitela na pomoč, kakor tudi gospem, gospodičinam in gospodom, ki so se trudili, da so nam napravili veseli večer v čitalnici naši v ta blagi namen. Bog povrni stoterno!

Iz Postojne 8. jan. — Z včerajšnjo „besedo“ napravila nam je naša čitalnica zopet prijeten večer. Hvala jej! Mešani zbor pevcev in pevkinj prednašal je v občo zadovoljnost „venec národnih pesem“, pri kterem se je gospodičina Krmova s svojim lepim milim glasom v pesmi „Kje dom je moj“ posebno odlikovala, kakor tudi g. Ditrih v samospevu „Slavjana očevina“. Komični prizor imel je mnogo pikantnega; bile ste pa tudi nalogi v jako spretnih rokah. V igri „Uskok“ zadostil je vsak svoji nalogi; radi priznavamo, da so bile role prav dobro in srečno razdeljene, česar smo si bili že v svesti, ko smo brali imena Lavrenčič, Ditrih in Perko; slednji je izvrsten komikar. Radostni čujemo, da nam čitalnica naša ta predpust napravi še dve veselici; vsaj nam je zimski čas veselega združbovanja potreba.

Novomesto 8. jan. (*Čuj junaštvo nemčursko slovenski svet!*) Bralcem našim je znano, da g. Hočevar, ki ga po Dolenskem Kalistra II. imenujejo, je bil pri zadnjih volitvah protikandidat izvrstnemu našemu rodoljubu g. Karolu Rudežu. Čeravno so „na cente“ delali nemčurji in posebno cesarski uradniki, da bi bil njihov kandidat zmagal, vendar je padel, največ za to, ker so ga priporočali ljudjé, ki nimajo zaupanja pri narodu našemu. Misliti je bilo, da zdaj, ko so volitve pri kraji, je tudi vsa jeza pri kraji; al kaj se zgodí? Hočevarjev brat, ki je gospodar tiste hiše, kjer je dozdaj čitalnica naša stanovanje se vé da za plačilo imela, je od dveh dohtarjev posebno hujskan, jo ob novem letu iz hiše zapodil!! Ker to poslopje je bolj štali nego sobam podobno in bi hišni gospodar moral vesel biti, da ima kakega gostača v taki podrtiji, kaže to dejanje prav zagrizeno maščevanje nad nesrečno Hočevarjevo volitvijo. „Tagblattovci“, kterih ni sram tacega početja, kažejo s tem prav očitno, da bi z denarjem „Feuer und Schwert“ popihali radi iz svetá vse, kar ne trobi v nemčurski rog. Al — vse vaše rogovilstvo je zastonj, dokler bode slovenskega naroda kaj na svetu!

Iz Ljubljane. — Od poslednjega deželnega zbora v državni zbor voljeni naši poslanci so se v soboto zbrali v Ljubljani in gledé na nepričakovano dogodbo, da — razen Čehov — so vsi poslanci druzih dežel, kjer je državopravna opozicija v večini, šli na Dunaj v državni zbor, so sklenili tudi naši, da gredó; le dr. Žarnik, ki pa ni nasprotoval temu, da v sedanjem položaji po Tirolcih, Dalmatincih itd. razrušenega solidarnega postopanja gredó tudi naši poslanci na Dunaj, zarad osebnih svojih opravil ne more iti. O principu: „iti ali ne iti“ tedaj gledé na sedanje okoliščine v konferenciji narodnih poslancev ni bilo nikakoršnih navskriž-misli, zato pa tudi ni bilo nobene viharne debate, kakor „Triesterica“ krivo trdi, ampak le temeljito prevdarjanje vseh državnih in deželnih razmer. Kdor vstop naših poslancev pravično soditi hoče, ta naj pomisli, da oni niso pomagali, da je bil sedanji državni zbor brž prvi dan sklepčen in da bi danes že vse drugače stalo, ako bi po izgledu Čehov in kranjskih poslancev bili Dalmatinci, Tirolci, Primorci in Vorarlberžani stali tam, kjer bi stati morala federalistična stranka. Mršava je res dandanes politika po vseh kotih, al Slovenci je niso krivi.

— Iz Kraljevíce (Portoré). Dr. Majtinger je 7. dne t. m. telegrafično naznanil vredništvu „Novic“, da po brzojavi municipija neapolitanskega občini Kraljeviški je prevzvišeni biškup Strosmajer odšel v Palermo v najboljem zdravju, da pa se v kratkem vrne v Neapolj. — Po takem so tedaj na našo in vseh Slovanov veliko radost lažnjive vse tiste govorice, ki so te dni hodile po mnozih časnikih, da veleslavni gospod v Neapolji hudo bolán leží.

— (*Iz seje deželnega odbora 5. januarja.*) Službo sekundarja v deželni bolnišnici je deželni odbor podelil g. Matiju Gramerju, c. kr. vojaškemu zdravniku v pokoju. — Mestnega župana v Kranji, g. Boštjana Šavnika je deželni odbor na ponovljeno prošnjo odvezal županovanja ter volitev novega župana zaukazal. — Na znanje je bilo vzeto, da je Njih Veličanstvo potrdilo sklep poslednjega deželnega zbora, da se iz Predjamske konkurenčne (okrajne) ceste izbriše tisti kos ceste, ki iz Brinja pelje v Predjamo, nasproti pa dosedanja srenjska pot iz Brinja pod Bukovjem, Belskem čez Studeno v Planino za konkurenčno cesto izreče.

— (*Iz odborove seje družbe kmetijske.*) Pod predsedstvom c. kr. deželnega predsednika pl. dr. Wurzbach-a je odbor v nedeljo imel prvo letošnjo sejo, v kteri so vsi v Ljubljani bivajoči odborniki bili pričujoči. Dr. J. Bleiweis je poročal o sledečih zadevah: Zahvalno pismo g. ministra kmetijstva za poslani mu koledar in pratiko, in pismo g. Scheyer-a, da prevzame mesto odbornika, ste bile na znanje vzete. — Ministerstvo kmetijstva je poslalo 50 iztisov onega oklica, kteri naznanja, da bode letos decembra meseca in kako da bode velika razstava mleka, surovega masla, sira, mnogovrstnega dotičnega orodja itd. na Dunaji (o kteri so že lanske „Novice“ govorile). Ker ministerstvo želí, da bi tudi kranjski gospodarji v to razstavo poslali, če tudi druzega ne, vsaj sira, se je izvolil poseben odbor, ki bode vso to nalogo na-se vzel; v ta odbor so bili izvoljeni gospodje odborniki Seunig, Šolmajer, Lasnik in Vičel, ki so si za poročevalca (referenta) izvolili gosp. Seunig-a. — Ker ministerstvo kmetijstva vsled mnozih želj, ki so se mu razodele od družeb kmetijskih, namerava potegniti se za to, da bi se zopet vpeljala živinska sol, ki se je po nesrečnem pritisku magjarskem opustila po sklepu državnega zbora leta 1868., zato je ministerstvo po dopisu od 20. dec. l. l. pozvalo družbo kmetijsko, naj na tanko in po številkah dokaže: za koliko je živinoreja na Kranjskem slabeja od leta 1868., kar se ne prodaja več živinska sol. Po živahni razpravi, ktere so se vdeležili poročevalec dr. Bleiweis, Šolmajer, Lasnik, dr. Orel, dr. Razlag, P. Kozler, dr. Costa in predsednik, je obveljal sklep, da se ministerstvu razloží, da 1) ne od l. 1868., ko je nehala živinska sol, je živinoreja na Kranjskem slabeja, temveč za to, ker živinske solí prav za prav pri nas nismo nikoli lahko in cenó dobivali, tedaj se naši gospodarji tega pomočka za pitanje in zdravje živine zdatno posluževati niso mogli; 2) pa naj se ministerstvu nasvetuje, naj skusi vladno samoprodajo (monopol) odpraviti. Dr. Bleiweis je dobil nalog, da to pismo do ministerstva izdela. — Ker je g. fajmošter Krčon v Rudniku pod Ljubljano deloma iz svojega, deloma s pomočjo svojih faranov naredil gnojišče, kakor ga družba kmetijska predpisuje, se mu je podelila za to subvencija od 30 gold. — Gosp. E. Pourju v Kranji se je poleg povrnjenih potnih stroškov za lanski kmetijski tabor v Cerkljah dalo 20 gold. remuneracije; odboru poslani govor se natisne v „Novicah“. — Stroški g. župana Zelena v Senožečah za napravo govorišča itd. za lanski kmetijski tabor v Senožečah se povrnejo z 11 gold. — Da je trbiška ovca, ki jo je lani Andrej Malavašič v Butajnovi od kmetijske družbe prejel, nagloma po napenjanji poginila, je odbor brez opombe na znanje vzel, ker ne vidi vzroka, da bi bil Malavašič te nesreče kriv (zelen pajek pa tudi ne). — Gosp. župnik Sumper iz Škočjedola, ki je bil v poslednjem zboru družbe kmetijske za poročevalca o sklepih onih gospodov izvoljen, ki so presojevali razstavljene panjove, je izdelal prav te-

meljito poročilo o vseh na ogled postavljenih panjovih. Predlogi tega poročila, ki se bode celo natisnilo v „naznanilih družbe kmetijske“, so bili enoglasno sprejeti, namreč, da 1) panjova g. Sumperja in g. Porente sta najbolj pripravna za navadne naše čbeloreje, in sicer Sumperjev panj brez premembe kakor je, Porentov pa prenarejen na trirobate satnike; — 2) kmetijska družba, ki bode kmalu razpisala oklic ljudskim učiteljem in manj premožnim kmetom, naj se oglasí, kdor želí take panjove, bode vsacemu, komur bode panjove dala, dala po dva: enega Sumperjevega, enega Porentovega. — Potem je dr. Razlag poročal o prošnji Metliške svilorejske družbe, naj bi vlada dovolila 2 sejma za svilne kokone. Ker taki sejmi, kakor jih imajo že davno na Primorskem, bili bi prvi na Kranjskem, se je družba kmetijska obrnila do gosp. prof. Povše-ta v Gorico, in do gosp. župnika U. Golmajerja v Bršeču v Istri; oba sta družbi prijazno poročala o goriških, videmskih in isterskih svilskih sejmih in profesor Povše je povdarjal korist takih sejmov na Kranjskem. Po predlogu dr. Razlaga je odbor sklenil, c. k. deželni vladi nasvetovati, naj dovoli Metliški svilorejski družbi osnovo dveh sejmov v Metliki ali oziroma enega tudi v Novem mestu, določba dnevov teh sejmov pa naj se — po različnosti letine — prepustí družbi. — Za nove ude so bili v družbo sprejeti gospodarji: Janez Vodnik, mlinar in posestnik, Jožef Kavka, posestnik, France Šimenc, župan — vsi iz Dola, Janez Jemec, posestnik iz Kleč, Anton Zarnik, mlinar in posestnik iz Krtine, Jožef Jerovšek iz Beričevega, in pa g. Luka Pirnat, grajščak Tustajnski.

— (*Pregled bolnikov, porodnic in najdencev v ljubljanski bolnišnici v preteklem letu.*) V razdelku za notranje bolezni je bilo bolnikov skupaj 1020 (umrlo 175), v razdelku za vnanje bolezni 1168 (umrlo 66), v razdelku za ženske bolezni 39 (umrle 3), v norišnici 146 (umrlo 18), v porodišnici žensk 274 (umrle 4), otrók 217 (umrlo 61). Najdencev v vnanji reji je bilo 1095 (umrlo 55). Proti predlanskemu letu jih je v bolnišnico vstopilo lani na razdelku notranjih bolezen 140 več, na razdelku vnanjih bolezen 23 manj, v norišnico 35 več, v porodišnico in najdenišnico porodnic manj 72, otrok manj 95; najdencev se je 52 manj na rejo dalo, 80 jih je pa iz reje, v kteri so 10 let bili, odpadlo. — Če vzamemo omenjenih 52 otrók, ki se jih je lani manj v rejo dalo, na račun tega, da se je najdenišnica 1. julija lanskega leta odpravila, se je tedaj v pol leta deželi prihranilo 12.636 gold., ako bi bili, kakor je poprej postava bila, ti otroci živi skozi 10 let v deželni skrbi (en otrok jej je 243 gold. stroškov prizadjal). Po takem je pač očitna neprecenljiva dobrota, da je deželni zbor odpravil najdenišnico.

— (*Katoliška rokodelska družba*) pod vodstvom g. prof. dr. Vončine je v nedeljo zvečer v svojih prostorijah novi svoji vejici: družbici rokodelskih učencev napravila prav lepo večernico z božičnim drevesom. Gosp. dr. Vončina, pravi oče rokodelski mladini že skozi 16 let, je obilo zbrani gospôdi predstavil lepo število 68 pridnih učencev, ki v tej družbi ob nedeljah in praznikih poduk dobiva, pa se tudi z lepim petjem kratkočasi. Da ti fantiči res tudi že kaj znajo, pokazali so danes Grabrijan, Justin, Misel in drugi s čednimi deklamacijami in mičnim petjem. Veselega obraza so pa tudi gledali darove, ki ste jih hipoma nabrali blagi gospé Šolmajerjeva in Murnikova, in poslušali navdušeni govor svojega voditelja g. prof. Vončine, ko je razlagal zgodovino te družbice in se zahvaloval svojima gosp. pomočnikoma v nauku, neutrudljivemu blagajniku g. Šventner-ju in pa starešini podmojstrov g. Zoru. Prav na pravem mestu pa je tudi bilo, da je g. Šventner očitno zahvalo izrekel g. dr. Vončini v imenu velike večine ljublj. mojstrov, da tako očetovsko skrbí za pošteni naraščaj rokodelski. Radostni smo zapustili vsi milo to večernico, želeč, da se ponavlja še mnogo let.

— (*Učiteljsko društvo za Kranjsko*), ki se je začelo leta 1849. in že marsikaj koristnega učinilo si je po vladnem dovoljenji razširilo svoje meje ter postalo slovensko učiteljsko društvo s sedežem v Ljubljani. Namen temu društvu je: „združiti vse slovenske učitelje na Kranjskem, Koroškem, Štajarskem in Primorskem, da duševno in materijalno napredujejo in da se slovenske ljudske šole v teh pokrajinah vsestransko boljšajo“. — Bog daj srečo!

— (*Ogenj v dimniku ljublj. c. kr. fabrike, kjer smodke delajo*), je napravil pretekli teden grozno nesrečo. Straha plahe so vse ženske hipoma drle iz fabrike druga čez drugo; ena je pri tej priči mrtva obležala, veliko je poškodovanih bilo, 7 so jih v bolnišnico nesli. Pravijo, da 1059 žensk dela v tej fabriki, starejših in mlajših. Sreča le za deželni zaklad, da nimamo več — najdenšnice.

— (*Štirnajsta predstava dram. društva*) v deželnem gledališču bo v soboto 13. januarija. Igrala se bode prvikrat nova burka „Krojač in čevljar“ s petjem v 3 dejanjih. Igra je dobila pri razpisu daril v Pragi tretjo ceno, in je v českem gledališču zelo dopadla. Ker imajo, kakor se nam poroča, v njej gospodičine Podkrajšekova, Pardubska, Vrelčeva in gospa Valentova in gg. Kajzel, Schmidt, Nolli in Šusteršič prav hvaležne naloge, posebno tudi pikantne kuplete in poje tudi celi zbor, se je nadejati, da bode gledališče prav polno in da bode slovensko občinstvo tudi v delavnikih bolje podpiralo prizadevanje dram. društva, ktero z velikimi stroški skrbi za vedno nov repertoire.

— (*Dramatično društvo*) je v nedeljo v gledališču nas kratkočasilo z veselo igro „o žetvi“, v kteri sta se posebno odlikovala gospá Valentova in g. Šmidt, in z Ipavčevo priljubljeno opereto „Tičnik“, ki se je dobro vršila, vendar nam v nepozabljivi spomin klicala tisto predstavo, ko je pred več leti čitalnica to opereto prvikrat na oder spravila.

— V občnem zboru telovadnega društva „Sokol“, kterega se je vdeležilo 36 družbenikov in o kterem poročamo prihodnjič obširneje, so bili, po izrečenji dosedajnega staroste, da ne bi mogel sprejeti nobene volitve, z nadpolovično večino glasov izvoljeni: za starosta dr. Zarnik, za njegovega namestnika J. Noli, in za odbornike: dr. K. Bleiweis, F. Drenik, Jeločnik, F. Ravnikar, dr. Munda, S. Noli in Janez Vičič.

— (*Ustavoverci ljubljanski, kako govorite — kako delate?*) Kdor posluša govore ljubljanskih tako imenujočih se „ustavovercev“ in prebira njihove vsakdanje spise v „Tagblatt-u“ in dunajskih židovskih časnikih, moral bi misliti, da res goré za decembersko ustavo in da komaj čakajo premoženje in celó — če bi treba bilo — tudi življenje dati za-njo. Toda pogledimo njihovo djanje, in kmalu se prepričamo, da jim je jako malo mar za ustavo, da si to krinko nadevajo le edino samo zato, da bi si utrdili nemško gospodstvo nad narodom našim slovenskem. Naj to dokažemo s sijajnim izgledom iz najnovejšega časa.

Po najnovejšem izkazu deželnega šolskega sveta — poslušaj svet in se čudi! — v Ljubljani 600 za šolo ugodnih otrok raste brez vsega šolskega uka, in vendar „mestni očetje“, samo kuhani in pečeni ustavoverci — med njimi celó tudi razvpiti Pirker, čegar puhlo in solzno učenost po časnikih že posajajo na nadzorniški

sedež — ti očetje, ki imajo vse ljublj. ljudsko šolstvo v roki in bi je morali imeti tudi v oskrbi, se branijo zidati lastno poslopje za mestno ljudsko šolo, ker bi vendar morali vedeti, da Ljubljana, glavno mesto, nima ni enega lastnega šolskega poslopja! Očetje, kje je Vaša ustavovernost! Ali je morda to, da Vas morajo siliti spolnovati decembersko ustavo! Gospodine Pirker! kako spolnujete svojo dolžnost kot „prvosednik“ mestnega šolskega nadzorništva, da je skoro več otrok zunaj šole nego v šoli? Ko bi vsi krajni šolski nadzori po kmetih tako malo spolnovali svojo dolžnost, koliko otrok bi na Kranjskem hodilo v šolo? Ali ne umete prestolnega ogovora o šolski postavi, ki vsem za uk ugodnim otrokom veleva v šolo? Ali jih morda zato nočete siliti, ker jih vseh ne morete spraviti v besnice, v ktere so potaknjene mestne ljudske šole?

In kaj sledí iz vsega tega? Mestni ustavoverci drugače govoré, drugače delajo. Dan na dan vpijejo in kričé, zakaj da mnogo otrok na Kranjskem ne hodi v šolo in „Tagblatt“ se drzne pisariti članek „zur Ordnung des Schulwesens in Krain“, — **600 ljubljanskih otrok,** pred svojimi očmí rastočih, brez poduka — pa ne vidijo. Detè, lepih slepih ustavovercev!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Kdaj da državni zbor nadaljuje svoje seje, ne vé se še danes prav za gotovo; misli se, da 13. dne t. m. Prvo, kar pride v razpravo, bode odgovor (adresa) zbornice poslancev in zbornice gosposke na govor cesarjev. Za zbornico poslancev je načrtal adreso dr. Herbst, za zbornico gospôsko pa grof Anton Auersperg. Pri adresini debati se bode pokazalo, kaj mislijo Poljaki, ki po velikem številu svojem imajo obstanek državnega zbora v svojih rokah, ki pa so vsak dan drugačni in ne hodijo odločni z drugimi federalisti one poti, ki jo je Hohenwartovo ministerstvo pokazalo za spravo z vsemi narodi avstrijskimi. — Neki „liberalec“ — pravijo — namerava državnemu zboru staviti predlog, naj ministerstvo Hohenwartovo dene zarad njegovega postopanja v zatožni stan! Kaj pa, če bi večina narodov avstrijskih tožila pred prestolom cesarjevim ustavoverce na ministerskih in poslanskih stolih, da overajo vresničenje cesarjeve volje: „narediti mir z vsemi narodi“?

— O Andrassy-u — piše „Vaterl.“ — da je ves potrt, kar je minister vnanjih zadev; njegov popred smehljajoč obraz je zdaj čmeren; skrb ga tlači, da slavi njegovi, ki jo je vžival v Translajtaniji, bode kmalo odkljenkalo v Cislajtaniji.

— O Beustu, ki ima zdaj opravilstvo avstrijskega poročnika v Londonu, pišejo časniki, da mu njegova natura, ktera je kakor živo srebro, ne dá nikjer mirú; komaj je malo dni v Londonu, že zopet letí na Dunaj, zopet pa na Saksonsko in kmalu spet v Pariz in v London nazaj. Da bi njega in Andrassy-a ne bilo, ne bi bila Avstrija v tacih homatijah kakor je dandanes.

— Po pravici se očita federalistični stranki, da ni edinosti med njo. Al „Tagespresse“ očita isto „ustavovercem“ rekoč, da edinost med ustavoverci v državnem zboru je trajala le od Silvestrovega večera do sv. treh kraljev, kajti oni ustavoverci, ki so v zadnjem državnem zboru bili v klubu „najskrajniše levice“, hočejo tudi zdaj svoj klub osnovati.

Hrvaško. Ogerskega ministerstva predsednik grof Lonyay je pred božičnimi prazniki povabil prvake národne hrvaške stranke: Mrazovića, dr. Rački-a, Vončino in druge v razgovor na Dunaj, da bi mu razodeli zahteve narodnih zastopnikov trojedne kraljevine, po kterih bi se ogerska vlada pomirila s Hrvati. Omenjeni poslanci so šli, če tudi brez mandata deželnega zbora, na Dunaj, da kažejo voljo za poravnavo trojedne kraljevine z ogersko vlado. Kakor „Obzor“ in „Südsl. Corr.“ pišeta, povdarjali so bitne točke o deželni celokupnosti, o popolni samostalnosti domače vlade in hrvaškega zbora, o potrebi autonomnih financ itd. Po njih je Lonyay zvedel, kaj narod hrvaški — vkljub magjaronski kliki — hoče in zahteva in od česar nikdar ne bode odstopil. Izročili so mu o tem tudi memorandum v pismu. Sliši se, da pred začetkom deželnega zbora zagrebškega, ki ima biti 15. dne t. m., so vabljeni ti poslanci še enkrat v poslednji dogovor v Pešt. „Obzor“ sklepa poročilo o teh razgovorih s sledečimi besedami: „Naš će sabor, dade li Bog sreće, dovršiti djelo, koje se je bečkimi konferencijami tako liepo započelo“.

Ogersko. — Lepa varnost je na Ogerskem! Iz Temešvara se je 8. dne t. m. telegrafilo „Pest. Lloydu“, da na cesti iz Szlatine v Karanžebes je bila pošta oropana in vsi popotniki, ki so bili v poštnem vozu.

Denarni zapisnik Matice slovenske.

Pri XXII. odborovi skupščini so bili v Matico sprejeti naslednji udje.

Za 1871. leto:

(Dalje.)

Gospod Bolè Franjo, obč. tajnik v Dolini.
„ Harmel Adolf, kaplan v Cerknem.
„ Juriševič Štepan, gostilničar v Mitah.
„ Kraševec Anton, posestnik v Dolenjivasi.
„ Vovk Josip, učitelj v Cerknici.
„ Janežič Jožef, mlinar v Lešah.
„ Apih Josip, gimnazijalec v Ljubljani.
„ Petan France, župnik pri sv. Venceslavu.
„ Žepič Franjo, gimn. profesor v Požegi.
Slavna čitalnica v Črnem vrhu pri Idriji.
Gospod Kotnik France, orglar v Ormužu.
„ Petek Davorin, poštar v Vélikinedelji.
„ Šporn Jožef, podžupnik v Ormužu.
„ Starè Mihael, posestnik in inženir v Mengíšu.
„ Potrč Lovro, župnik v Pernicah.
„ Žmavec Jurij, kaplan v Remšniku.
„ Benko Janez, učitelj v Dekani.
„ Poniž Ambrozij, učitelj in poštar v Črnemkalu.
„ Radič pl. Peter, vrednik „Salonblatt“ na Dunaji.
„ Sablačan Miha, trgovec v Glinjah.

Popravek. V zadnjem listu na zadnji strani v 33. vrsti namesti 29. beri 99.

Žitna cena

v Ljubljani 3. januarija 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 60. — banaške 7 fl. 30. — turšice 4 fl. 50. — soršice 4 fl. 60. — rži 3 fl. 20. — ječmena 3 fl. 20. — prosa 3 fl. 40. — ajde 3 fl. 70. — ovsa 2 fl. 20. — Krompir 2 fl. 10.

Kursi na Dunaji 8. januarija.

5% metaliki 59 fl. 25 kr.	Ažijo srebra 114 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 69 fl. 5 kr.	Napoleondori 9 fl. 16 kr.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.